

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 5. junija 1878.

O b s e g: Razpis štipendij na kmetijski šoli v Mödlingu. — Začetek nauka na c. k. svilorejski poskušalnici Goriški. — Pismo glavnega odbora družbe kmetijske do podružnic kmetijskih na deželi. — Živinozdravniške skušnje. — Mlato ali ječmenove tropine — jako dobra krma za živino. — Na Pehlicah. — Turki pred Dunajem 1529. leta. (Dal.) — Hiša za slepe v Lincu. — Vreme in življenje v Kalabriji na Laškem. — Jezikoslovka. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Tudi sinovom slovenskih starišev na znanje.

Razpis štirih štipendij

na triletni kmetijski šoli „Francisco-Josephinum“
v Mödlingu poleg Dunaja

za šolsko leto 1879., 1880. in 1881.

Ena štipendija je državna (Staatsstipendium), druga je štipendija nadvojvode Franc Karola (Erzherzog Franz Karl), dve pa ste štipendiji cesarski, osnovani od Nj. veličanstva Franc Jožefa, po katerem tudi Mödlinška kmetijska šola ima ime „Francisco-Josephinum“.

Vsaka štipendija znaša po 250 gold. na leto. Dobiti morejo tako štipendijo sinovi vsake dežele našega cesarstva. Pogoji za to pa so:

1) da stariši ali varh (jerof) pismeno potrdijo, da so zadovoljni, da njihov sin ali varovanec stopi v to šolo; 2) da je prošnik najmanj 16 let star; 3) da s spriĉali dokaže, da je z dobrim vspehom dovršil 4 šole gimnazije ali realke. Kdor more dokazati, da se je že nekoliko vednosti pridobil kmetijskih, ima prednost pred drugimi.

Prošnje z dotiĉnimi dokladami se morajo zadnji ĉas do 31. avgusta letošnjega leta vložiti pri vodstvu gori imenovane šole (Direction des Francisco-Josephinums in Mödling bei Wien), kjer se dobivajo tudi osnovni programi te šole.

Po želji c. k. ministerstva kmetijstva

centralni odbor družbe kmetijske
Kranjske.

Na c. k. svilorejski poskušalnici Goriški

se nauk o sviloreji priĉne 17. junija t. l. in konĉa 20. julija t. l.

Veĉ o tem se izvé pri vodstvu tega zavoda.

V Gorici 27. maja 1878.

Pismo glavnega odbora družbe kmetijske

do podružnic kmetijskih na deželi. *)

Pri tej priliki razodeva podpisani odbor ĉastiti po-družnici željo, naj si na vso moĉ prizadeva, v pospeh družbinega delovanja pridobiti novih udov, kajti le po mnogih udih sega kmetijska družba v okroge malih kmetovalcev in s tem dosega glavni svoj cilj in konec.

Ne sme se pozabiti, da državne subvencije v povzdigo razliĉnih kmetijskih razdelkov ne bode zmi-raj tako obilo kmetijskim družbam dohajale kakor do-zdaj, kar se že pri letošnjih manjših podporah kaže, in da naposled utegnejo ti državni viri popolnoma vsah-niti. V tem sluĉaji družba ne bode imela drugih pri-pomoĉkov za izpolnovanje svojih nalog, kakor edino le obresti od svojih malih kapitalov in pa letne doneske svojih udov. Brez denarja pa nobeno društvo ne more delovati, ĉe je, na pr., treba podpore dati kaki občini za plemenskega bika, za napravo potrebnega vod-njaka, za nakup kake izgledne kmetijske mašine, za podporo o napravi šolskih vrtov, za nakup do-brih semen, v razdelitev manj premožnim kmetoval-cem, za povzdigo ĉebelarstva, svilo in sadje-reje, za izdanje kake dobre poduĉne knjige itd.

Vse to naj bi premislil vsak domoljub, ki je že ud, pa tudi naj bi se na srce položilo vsakemu, kdor hoĉe postati ud družbe kmetijske, da tu ne gre za to, da bi za tista dva goldinarja, ki jih ud na leto družbi donaša, sam za-se v gotovem denarji toliko dobiĉka imel, kolikor v družbino blagajnico plaĉa, ampak da gre tu za splošni blagor in napredek kmetij-stva naše dežele in da iz tega obĉnega blagra doteka po-tem tudi posameznim kmetovalcem veĉ ali manj koristi.

Ĉem veĉ udov šteje kaka družba, tem bolj zdatno je potem njeno delovanje. To vidimo pri družbi kme-tijski na Koroškem in na Štajarskem, ki obe štejete v primeri veliko veliko veĉe število družbenikov kakor naša.

Ĉem veĉ ima podružnica tudi denarne pomoĉi za svoje delovanje, ker po družbenih pravilih sme

*) To pismo, razposlano predstojnikom kmetijskih podruž-nic, nam je izroĉil ĉastiti odbor družbe kmetijske Kranjske s prošnjo, naj en odelek tega pisma priobĉimo tudi v „Novi-cah“, da ga zvedó vsi, katerim je mar za napredek kmetij-stva.

podružnica polovico svojih dohodkov vsako leto obračati za svoje potrebščine.

Želeti je, da bi vsi naši rojaki poznali natanko namen družbe kmetijske, katere korist je posebno s tem potrjena, da že 110 let obstoji, je dovršila že mnogo koristnih naprav, na svetlo dala veliko dobrih bukev, vzdržuje že čez 27 let podkovsko in živinozdravniško šolo v Ljubljani, katera vživa veliko zaupanje tudi pri slovenskem narodu na Štajarskem in Goriškem, ki svoje sinove radi pošiljajo v to učilnico, in da po njenem zgledu snujejo tudi druge dežele enake šole.

Družbe kmetijske so povsod svetovalke c. kr. deželni vlad in pa sl. ministerstva kmetijstva; v vsaki važni zadevi jih visoka vlada popraša za njih mnenje in želi izvedeti njih nasvete; na kratko rečeno: družbe kmetijske so vladi o kmetijskih zadevah to, kar so obrtnijske zbornice o obrtnijskih zadevah; le-ta veliki razloček pa je med kmetijskimi družbami in obrtnijskimi zbornicami, da obrtnijske zbornice za svoje potrebščine davek nakladajo dotičnim obrtnikom in rokodelcem, družbe kmetijske pa si za svoje potrebščine iščejo pripomočkov le v prostovoljnih doneskih za blagor domovine vnetih mož.

Podpisani odbor se za trdno nadja, da bode častita podružnica rada spolnila željo, ki jo ji to pismo razodeva z ozirom na skušeno geslo, da le „z združeno močjo se dá kaj doseči!“

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske
v Ljubljani 8. maja 1878.

Živinozdravniške skušnje.

* *Zdravilo, če po porodu iztreba pri kravah v maternici zaostaja.* — Kakor kmetijski časnik „Landw. Wochenblatt für Schleswig-Holstein“ poroča, je dišeča perla ali prvénc (Waldmeister, asperula odorata), katera se tudi pri nas v senčnatih gojzidih pogostoma nahaja, dobra pripomoč, če se krava po porodu o pravem času ne iztrebi. Nabrana rastlina naj se posuši; posušene vzemi dobro perišče in jo pol ure kuhaj v vodi, da ti po kuhi ostanejo še 3 steklenice po pol litra polne. Ko si to kuho precedil, daj kravi zjutraj, opoldne in zvečer po eno steklenico te perline vode. Čez malo dni se potem krava iztrebi.

* *Garje ovcam prežene brinjevo olje,* če se ž njim garjevi kraji namažejo. — Nek časnik trdi, da ga ni boljšega zdravila. Med družimi zdravili utegne tudi to ostro olje dobro biti.

* *Bistvo črma ali vrančnega prisada (Milzbrand)* po poročilu slavnoznanega naravoslovca Pasteur-a v Pariški zdravniški akademiji obstaja v tem, da v vsaki kapljici krvi take živine, katera za to boleznijo boleha, ali je za-njo poginila, se nahaja mnogo gliv (bakteride, Spaltpilze se imenujejo v znanstvenem jeziku), po katerih kri ni več za življenje ugodna. Pasteur je cepil tako kri v kri zdrave živine, in naglo je zbolela za vrančnim prisadom. Edino le pri kokoših se mu ni posrečilo to cepljenje vrančnega prisada, kajti nobena kokoš ni zbolela za to boleznijo. — In zakaj ne? On pravi, da tiči imajo veliko bolj vročo kri memo druge živine (kri tičev kaže 42–43 stopinj gorkote po Cels., druga živina pa le 35–39 stopinj) in v tem utegne vzrok razločka biti, zakaj ni perutnina podvržena tej bolezni. — Da perutnina ni podvržena tej bolezni, ni res po drugih obilnih skušnjah, kajti znano je, da kokoši, puranov in druge perutnine pocepa včasih prav veliko za naglim vrančnim prisadom. Podkožno vlivanje (injekcije) karbolične kisline se priporoča zato pri vrančnem prisadu pri prešičih in drugi domači živini. Vse lepo rečeno, pa težko storjeno!

Odgovor na vprašanje.

S Št. nam je od g. M. S. došel sledeči dopis: „Že več časa bolehamo tukaj krave, postanejo klaverne in mrzle po vsem životu, ne jedó, noge se jim tresejo, posebno zadnje, in sploh ne morejo na noge; nekatere se kmalu ozdravijo, nekatere pa so po dva meseca bolne. Skušali smo že marsikaj, pa ne pomaga nič. Naj tudi nam „Novice“ dober svet dadó. Prosimo!“

Odgovor. — Popis bolezni je tako droban, da se bolezen — ker ne vidimo bolnih krav, pa tudi hlevov ne, ali je v njih morebiti prepiha preveč ali kaj drugega napačnega, da se krave prehladijo — more le bolj uganiti, kakor za gotovo zaznamovati. Da je živina klavrna, postane mrzla in vroča, se trese, se jej ne ljubi jesti — to vse so splošna znamenja vročnice; kje pa je sedež bolezni, ta znamenja ne povedó. Po Vašem popisu smemo misliti, da je bolezen po prehlajenji kravam v noge stopila; to je „reumatiška hromota“. Če je to, treba najprvo odstraniti vzroke bolezni; krava naj je na gorkem in suhem; bolne noge naj se namažejo s trpentinovim oljem, kateremu se polovica kafrovca pridene, in ko so tako dobro vribane bile, naj se gorko zavijejo; vsak drug dan naj se to vribanje ponovi, dokler se ne kaže krava bolja. Notranjih zdravil ni treba.

Mlato ali ječmenove tropine — jako dobra krma za živino.

Kako dobra krma goveji živini je mlato (ječmenove tropine), to tudi naši kmetje čedalje bolj spoznavajo. Skonca jim je bila ta živinska piča nova, in kakor se vsaka nova reč trikrat, štirikrat prej od strani pogleda, predno se poskusi, se tudi mlata niso hoteli poprijeti. Zdaj pa, ko so se prepričali, kako se debeli goveja živina od te krme, se je poprijemajo bolj in bolj, in vsak, ki je to izvrstno krmo poskusil, je prepričan o njenem sijajnem vspehu — posebno pozimi, kedar primanjkuje druge piče za živino.

Dokaz o tem, da se živinorejci čedalje bolj poprijemajo mlata, je to, da ga Kozlerjeva pivovarna leto za letom več prodaja — ne le po okolici Ljubljanski, ampak tudi na vse kraje, kjer se kmetje z živinorejo pečajo. Kakor se nam pripoveduje, je namreč ta pivovarna lansko leto že prodala umnim živinorejcem več ko 15.000 centov mlata in okoli 1500 centov ječmenove kalí in je popraševanje po tej izvrstni živinski krmi tudi letos čedalje bolj živahno, posebno, ker je cena zelo nizka. Mlato je namreč veliko bolj redvno od najboljših otrobov, v ceni pa ne više. Cent te krme zaleže za cent najboljšega sená. Mlato se zmeša z reznico, namoči z vodo in poklada živini, ki ob tem naglo debeli. Posebno dobro tekne molznim kravam, ki dajo po njem obilno in dobrega mleka in vrh tega tudi debelí.

O tej priliki še nekaj. Razen dobre krme imajo od pivovarnic kmetovalci še druge koristi. Tako na pr. potrebuje Kozlerjeva pivovarna v Ljubljani leto za letom po 60.000 do 70.000 centov ledú, za katerega dobivajo okoličani 6000 do 8000 gold. na leto. Ali ni to lep zaslužek, zlasti pozimi, ko niti kmet niti živina nima zaslužka? To se zasluži pri stvari, ki se sama naredi in sama zopet stopi, ki tedaj sama na sebi ni nič vredna. V Šiški so spoznali to korist in nalašč za led po svojih senožetih napravili bazarje.

Slednjič še eno. Kjer se pridela toliko mlata iz ječmena in porabi toliko ledu, kakor v pivovarni Kozlerjevi, ne mora li tam biti tudi pivo tako, da lahko skuša se z vsem tujim blagom?